

STED, 2001, 10 (10): 375.

STED, 2001, 10 (10): 375.

Review / Derleme

[Identification in humans]

İnsanlarda kimlik tespiti

Zeyfeoglu Yildiray *, Hanci I. Hamit **

(*) Department of Forensic Medicine, Medical Faculty of Ege University, Izmir- Turkey.

(**) Department of Emergency Service, Medical Faculty of Ankara University, Ankara- Turkey.

Abstract

In this study, types of identification, the importance of identification for forensic medicine, the methods which have been used for identification were evaluated.

Keywords:

Identification, forensic medicine.

Özet

Bu çalışmada kimliklendirmenin tipleri, adli tıpta kimliklendirmenin önemi, kimliklendirmede kullanılan yöntemler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Kimliklendirme, adli tıp.

1. Sunum

Bir insanın tanınmasında, tanımlanmasında ve diğer insanlardan ayırt edilmesinde etkin olan özelliklerin tümüne "kimlik" adı verilir. Yaşayan ya da ölü bir kişinin bu özelliklerinin ortaya konulmasına ise "kimlik belirtimi" (kimlik tespiti) denir.

Birçok nedenden ötürü hem canlıda hem de ölüde kimlik tespiti yapmak gerekli olmaktadır.

1.1. Canlıda

Koma, amnezi, yaşın küçük oluşu, akıl hastalıkları, vb. nedenler kişinin kendisi hakkında bilgi vermesini engelleyebilir. Göç, miras olayları, adli olaylar, yaş sınırlaması gerektiren (spor kulüpleri, emeklilik vb.) işlemler sırasında yaşın gizlenmesi ya da sahte kimlik kullanılması durumlarında sorunlar yaşanmaktadır. Adli tıp anabilim dallarına yaş tayini için başvuran olguların bir bölümünün yaş değiştirmek isteme nedeni olarak sporcu oldukları, lisans almak için nüfus kaydındaki yaşı (küçültmek) değiştirmek istediklerini beyan ettikleri ve hatta bunun için radyolojik incelemeye, kendi

yerlerine bir başkasını sokma girişiminde bulduklarına tanık olunmuştur.

1.2. Ölüde

Etik ve insani nedenler: Özellikle ölenin hayattaki akrabaları açısından ölen kişinin kim olduğunun bilinmesi, ölenin anılabilmesi, geleneksel törenlerin yapılabilmesi, gömülebilmesi vb.

Yasal hak ve yükümlülüklerin sonlandırılabilmesi-düzenlenmesi: Mülkiyet, alacak, borç, resmi işlemler, istatistik, Hayat sigortası, miras gibi parasal sorunlar, Nesep davaları (annelik-babalık).

Kriminal olaylar: Kuşku ölümler, intihar ve cinayetler. Ölümlerde, özellikle birçok cinayet olgusunda ceset parçalandığı ya da post-mortem değişikliklerin tanınması olanaksız hale getirinceye kadar saklandıkları için, kriminal ölümlerin araştırılmasında kimlik tespiti çok büyük önem taşır. Kuşku olmayan ölümlerde bile, dekompozisyon (kokuşma) kimlik tespitini güçleştirebilir. Kimlik tespitinin hayati önem taşıdığı diğer durumlar ise uçak, gemi, tren otobüs kazaları, deprem, yangın ve savaşlar gibi birçok

kişinin öldüğü ve tanınmaz hale geldiği kitlesel facialardır.

Kimlik tespitinde kullanılan birçok nokta vardır.

Bunların bir kısmı tıbbi komponent içermez: Belgeler, takılar, giysiler, kişisel eşyalar (gözlük, işitme cihazı, kemerler, protezler) gibi. Yaş, cinsiyet, boy, vücut ağırlığı, renk (deri, saç, göz), parmak izleri, dişler ise bireyin tıbbi kimliğini oluşturan fiziksel yapıların başlıca komponentleridir. Kimlik tespiti; Adli tıbbin en önemli konularından birini oluşturmaktadır. Adli tıpta incelenmesi gereken canlı ya da ölüde yapılan bütün işlemlere öncelikle kimliğin saptanması ile başlanır.

Adli tıp ve hukuk uygulamalarında iki tür kimlik tanımı yapılır:

1- Adli Kimlik: Bir kişiyle ilgili olarak nüfus kayıtlarındaki bilgilerden oluşan kimliktir. Cinsiyet, doğum yeri, yılı, anne, baba ve kardeşlerle ilgili bilgiler başlıca öğeleridir. Bu tür bilgiler; kişiye ait fotoğrafı da içeren nüfus, sürücü belgesi, pasaport gibi bir belge üzerinde gösterilebilir. Adli kimlik canlının ya da ölünün üstünden çıkan çeşitli belgelerin değerlendirilmesi ile saptanır. Ancak bu tür belgelere her zaman güvenilemez. Çünkü adli kimlik; kimlik saklama, başka birine ait kimlik kullanarak haksız kazanç elde etme (otobüs ve sinemalarda öğrenci kimliği ile indirim sağlama) ya da gizlenme gibi değişik amaçlarla değiştirilmiş olabilir ya da kişinin üzerinden herhangi bir kimlik belgesi çıkmayabilir.

2- Tıbbi Kimlik: Vücut özelliklerinin tümüyle birlikte değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan bilgiler bütünüdür. Bir başka deyişle kişinin görüntüsünün fotoğraf gibi tanımlanmasıdır. Boy, vücut ağırlığı, cinsiyet, renk (cilt, göz, saç), yüz özellikleri (kulak, burun, ağız, saç, sakal, bıyık, kaş, kirpik), dişler (sayı ve özellikleri), varsa; ameliyat, yara, yanık izleri, skatrisleri, benler, deri lekeleri, dövmeleler, erkek ise sünnet, kadın ise kıklık zarı, doğum bulguları, ekstremitte özellikleri (kısıklık, fazlalık, suçluların kimliği de olay yerlerinden toplanan biyolojik kalıntılardan, ya da cinsel saldırıya uğramış bir kadınların vajinal ya da anal bölgesinden alınan örneklerden, tırnağın altında kalmış doku parçalarından, DNA elde edilerek saptanmaktadır. Babalık davalarının çözümlenebilmesinde de bu yöntemden yararlanılabilmektedir.

Adli Hemogenetik Merkezleri yalnız kendisine gönderilen materyalde çalışmaz, uzmanlardan oluşan Olay Yeri İnceleme Ekipleri bizzat olay yerlerine giderek biyolojik delil toplar. Suçla mücadelede DNA profilleri ve DNA bankalarının çok büyük önemi vardır. DNA Profili, insana ait biyolojik örneklerden elde edilen

dezoksiribonükleik asit'in (DNA) belirli bazı bölgelerinin incelenerek "barkod" niteliğinde bir sonuca ulaşılmasıdır. Bu "barkod" bilgisayar tarafından sayısal bir değere dönüştürülür. *Bu DNA profili aynı yumurta ikizleri dışında kişiye özgüdür.* Kısacası, bilimsel koşullara ve konuyla ilgili dernekler ile kurumların oluşturduğu çalışma gruplarının önerilerine uygun olarak gerçekleştirildiğinde, yeryüzünde DNA profili aynı olan iki kişinin bulunması olanaksızdır (tek yumurta ikizleri dışında). DNA profili elde etmek üzere olay yerinden, mağdur ya da mağdurlardan ayrıca sanık ya da sanıklardan biyolojik örnekler alınır. Bu örneklerden DNA ayrıştırılır, saflaştırılır ve DNA molekülü üzerindeki bazı bölgeler binlerce kez çoğaltıldıktan sonra görünürleştirilir. Ortaya çıkan bantlar ("barkodlar") bilgisayar aracılığı ile değerlendirilir. Bir başka deyişle, eğer kuşkulunun tek yumurta ikizi yok ise, yeryüzünde aynı DNA profiline sahip ikinci bir kişi bulunamayacağından, olayın faili, kuşkulu kişidir.

1.3. Dekompoze olmuş (kokuşmuş) ya da iskeletleşmiş kalıntılarda kimlik tespiti

Bu genellikle adli patologun, anatomist, antropolog, diş hekimi, radyolog ve serolog yardımıyla yapacağı bir işidir. İskelet kalıntıları bulunduğu araştırıcılar aşağıdaki konuları saptamak zorundadırlar:

1.3.1. Kalıntılar kemik midir?

Bazen taşlar, hatta tahtalar halk ya da polis tarafından bulunup kemik sanılabilir; ancak bir hekimin anatomik yapı ve tıbbi bilgilere dayanarak bunu bilmesi gerekir.

1.3.2. Kalıntılar insana mı aittir?

Kemiğin bütünü ya da bazı parçaları bulunduğu türünü tanımlamak anatomi bilgisi gerektirir. Bir hekim büyük kemikleri tanımlayabilir; ancak falankslar ve tarsal kemiklerde zorluk çekebilir. Ayı gibi bazı hayvanlarda pençe kemikleri insan elininkilerle hemen hemen aynıdır. Kemikler parçalandığında bunları anatomik olarak ayırt etmek güçtür. Kalıntılar yeteri kadar yeni ise (en çok 10 yıl) adli tıpta bu parçalarda tür belirlemeyle ilgili serolojik testler yapılabilir.

1.3.3. Kemikler hangi cinse aittir?

İskeletin çoğunluğu eldeyse ve hekimin yeteri kadar anatomi bilgisi varsa %90 cinsiyet tayini yapabilir. Kafatası ve pelvis kemikleri cinsiyet tayininde en iyi bilgiyi verirler. Kosta, femur ve sternum incelemeleri buna yardımcı olur.

1.3.4. Şahıs kaç yaşındadır?

20-25 Yaşa kadar dişler ve kemikleşme noktalarının (epifizler) kapanmalarından 1-2 yıllık yanılıyla Yaş tayini yapılabilir. 25 Yaşından sonra humerus

ve femur başlarındaki trabeküler şeklin radyolojisi, symphysis pubisin şekli, artrit, osteoporoz ve osteofitler yaş belirleyicidir. Diş minelerinin incelenmesi ve bunlardaki dejeneratif değişiklikler değerli bilgiler verebilir.

1.3.5. Şahsın boyu ne kadardır?

Bulunan kemiklerden birtakım formüller (Balthazard-Dervieux) yardımıyla Şahsın boyunu hesaplamak olanaklıdır. Kemikten boy hesaplanırken cinsiyet, ırk, soyaçekim, bedensel durum ve patolojik geçmişi dikkate alınmalıdır.

1.3.6. Irkı nedir?

Diş ve kafatası özellikleri ile değerlendirilir.

1.3.7. Kimliği teşhis edilebilir mi?

Daha önce konusu geçen kriterler kemikleri Yaş, cinsiyet vb. yönden çeşitli gruplara ayrılabilir; ancak bunlara isim koyabilmek için ölüm öncesine ait güvenilir bilgiler olması gerekir. Bunlar dişlerle ilgili kayıtları ya da kemiği etkileyen yaralanma ya da hastalıklarla ilgili tıbbi delilleri içerir. Değişik bölgelerdeki eski kırıklar, özellikle kot kırıkları gibi çok sayıda olanlar kullanışlıdır. Kırıktan sonra geçen süre çok uzun olmamalıdır. Ölüm öncesi

grafiler bulunabilirse, ölüm sonrası grafilerle karşılaştırılıp kimlik belirlenmesi yapılabilir. Kafatası grafisi varsa, frontal ve sfenoidal sinüslerin şeklinden ya da kraniofasial çap ve oranların ölçülmesine dayanan "röntgenografik sefalometri" yöntemi ile kimlik belirlenebilir.

Kaynaklar

1. Aktaş EÖ, Kostaların Sternal Uç Kemik Morfolojisinde Yaşa İlişkin Progressif Değişikliklerin Kişinin Öldüğü Zamanki Yaşının Saptanmasında Kullanılabilirliği, Uzmanlık Tezi, 1997.
2. Atasoy S, Suçla Mücadelede DNA Profilleri ve DNA Bankalarının Önemi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
3. Ege B, Aktaş E Ö, Diş Hekimliği Öğrencileri için Adli Tıp Ders Notları.
4. Knight B, Simpson Adli Tıp Bilimsel ve Teknik Yayınları Çeviri Vakfı, 1995.
5. Ruitberg CM, Reeder DJ, Butler JM. STR Base: A Short Tandem Repeat DNA Database for the Human Identity Testing Community Nucleic Acids. Res 2001 Jan 1; 29(1):320-2.
6. Soysal Z, Çakalır C, Adli Tıp Kitabı cilt 1, 1999.